

نگاهی به وضعیت امروز تئاتر تهران

بقادر ساعت مقرر

احسان زبور عالم

هفته گذشته یادداشتی درباره ننگه‌منفی بخشی از بدنه تئاتر درباره اجرای نمایش در این روزها نگاشتم. در طول یک هفته گذشته اما برخی سالن‌ها باز گشایی شده‌اند و حتی چهره‌هایی چون گلاب آدینه و شکر خدا گودرزی نیز به ترتیب در تماشاخانه شهرزاد و تئاتر شهر، آثار خود را روی صحنه برده‌اند. در همین یک هفته اعتراضات به گلاب آدینه افزایش یافته است تا جایی که بهرام بیضایی در یک پیام اینستاگرامی اعلام کرد در اجرای نمایش «برده خانه» از تصویر او استفاده نشود و تنها به نام او در نقش نمایشنامه‌نویس اکتفا شود. در همین راستا تصمیم گرفتیم نوشتارم را در صفحه شخصی خود باز نشر دهم تا در پیام نگاه اهالی تئاتر - به خصوص جوانان - نسبت به وضعیت باز گشایی چیست. تقابل نظرات که اندک هم نبود نشان از یک وضعیت دوگانه می‌دهد. در حالی که اکثریت مخالف اجرای تئاتر در این شرایط هستند؛ عده‌ای نیز باور بر

در طول یک هفته گذشته بر برخی سالن‌ها باز گشایی شده‌اند و حتی چهره‌هایی چون گلاب آدینه در تماشاخانه شهرزاد، آثار خود را روی صحنه برده است. در همین یک هفته اعتراضات به گلاب آدینه افزایش یافته است تا جایی که بهرام بیضایی اعلام کرد در اجرای نمایش «برده خانه» از تصویر او استفاده نشود و تنها به نام او در نقش نمایشنامه‌نویس اکتفا شود

گفت و گو

کارگردان سریال «خون سرد»:

خشونت در آثار جنایی اجتناب‌ناپذیر است

کارگردان سریال «خون سرد» با اشاره به اینکه خشونت در آثار جنایی یک ویژگی لازم است، خاطر نشان کرد: خوشبختانه نهادهای ناظر ژانر «خون سرد» را درک کردند و خشونت به شکل بی‌موردی از سریال حذف نشد.

سریال «خون سرد» به کارگردانی امیرحسین تریایی و تهیه‌کنندگی بهمن گلپایاز، معدود آثار شبکه نمایش خانگی است که در ژانر جنایی و پلیسی ساخته شده است. این سریال که از پلتفرم فیلم‌نت پخش می‌شود تا امروز ۱۱ قسمت از آن به پخش رسیده و باز یگرانی چون شهرام حقیقت دوست، امیر آقایی، سارا بهرامی، سارا رسول‌زاده و نمایشبان نزاد در آن ایفای نقش کرده‌اند. سریال «خون سرد» در این مدت با سریال‌های خارجی مشابهی مقایسه شده است. برخی شباهت‌های این سریال با نمونه‌های خارجی را مورد انتقاد قرار داده و بعضی به تحسین آن پرداخته‌اند. علاوه بر این «خون سرد» روایتگر معضلات اجتماعی روز جامعه نیز هست. خبرنگار ایلنا در گفتگو با امیرحسین تریایی از ابعاد مختلف این سریال را بررسی کرده است که در ادامه می‌خوانید:

■ ■ ■

سریال «خون سرد»، بارده‌بندی سنی ۱۵+ به پخش رسیده، دلیل این رده‌بندی سنی چیست و بر چه اساسی د بدن این سریال برای افراد زیر

صاحب امتیاز: موسسه اطلاع‌رسانی و خبرگزاری ایلنا

مدیر مسئول: مسعود حیدری

زیر نظر شورای سربدیری

مدیر بازرگانی و روابط عمومی: مرتضی بلوکی

چاپ: کار و کارگر ۶۶۸۱۷۳۱۷

نشانی تحریریه: تهران، خیابان انقلاب، خیابان دانشگاه نرسیده به روانمهر، پلاک ۱۳۲

تلفن تحریریه: ۰۲۱)۶۶۹۵۶۶۰۰

اینستاگرام: @tosee_irani

تعطیلی کارگاه نمایش در پی اتفاقات انقلاب می‌گوید که اعضای کارگاه تصمیم بر آن می‌گیرند تا رسیدن به مطالبات عمومی به هیچ عنوان اجرایی روی صحنه نبرند. بهمانند که آخرین نمایش کارگاه با عنوان «چاه» اثری نسبتاً سیاسی و اعتراضی به قلم داوود دانشور بود که بعدها در شکل گیری مجدد تئاتر پس از انقلاب هم نقش آفرینی می‌کند. اتفاق دیگر بیانیه‌ای است که اهالی تئاتر در شماره ۲۵۷، به تاریخ بیستم آبان ۱۳۵۷ در مجله ستاره سینما منتشر می‌کنند که ضمن اعلام اعتصاب، از همراهی با انقلاب مردمی و رسیدن به خواسته‌های شش‌بندی از جمله پایان حکومت نظامی، آزادی زندانیان سیاسی و محاکمه عوامل کشتار مردم می‌گویند. البته پس از پیروزی

انقلاب و انشقاق ایدئولوژیک میان گروه‌های چپ‌گرا و اسلام‌گرا، گروه‌های چپ‌گرا در اقدامی شاخص در خیابان لاله‌زار با همراهی سالن‌داران اقدام به اجرای نمایش‌هایی با فضای فکری نزدیک خود می‌کنند

و نخستین جشنواره تئاتر پس از انقلاب را هم در لاله‌زار برپا می‌کنند؛ اما با دولتی شدن تئاتر و شکل گرفتن وزارت ارشاد و البته انشقاق درون گروهی، این گردهمایی تحت‌لای نام سندپکای هنرمندان تئاتر، با مدیریت وقت محمود دولت‌آبادی از هم می‌پاشد

تا از آخرین حرکت منسجم سیاسی در تئاتر چهار دهه بگذرد.

این بخش کوچک اما مشهور رفتارهای سیاسی تئاتری‌ها در قبال وضعیت بود در نگاهی در زمانی‌ها؛ اما خوشبختانه فیلم‌های ناظر بر محتوای این سریال ژانر را درک کرده‌اند. وقتی قرار است در فرمول ژانر حرکت کنید ناخودآگاه به سمت خشونت حرکت می‌کنید و در واقع خشونت جزوی از ژانر جنایی است و اگر آن را این گونه سینمایی بگیرید دیدیگر اثری از جنایی بودن فیلم با سیرال باقی نمی‌ماند. دومین نکته این است که با دیدن فیلم‌ها و سریال‌های روز دنیا از طریق شبکه‌های مختلف اینترنتی تری‌فک و پیشرفتی در جامعه به وجود آمده که فرصت‌های زیادی برای ما ایجاد کرده تا ژانر‌های دیگر را هم تجربه کنیم. به هر شکل ساخت فیلم و سریال در قالبی متفاوت از آنچه که رایج است، ریسکی به‌همراه دارد که ما این ریسک را پذیرفتیم و ریسک بعدی برای پلتفرم بود که پذیرفت در سریالی با این ژانر سرمایه‌گذاری کند. البته باید بگویم که حجم خشونت در فیلم‌نامه به مراتب بیشتر است اما من زمان اجرا تلاش کردم که به نحوی تصویربرداری کنم که این خشونت آنقدر عیان و عریان نباشد که برای مامشکلی ایجاد کند. من حتی بر برخی سکانس‌ها را در دو ورژن ضبط کردم، چرا که ما خودمان هم مدام نگران این هستیم که مبادا این سکانس حذف شود و به همین دلیل از اول پیش‌بینی کردم و پلان‌هایی برای جایگزینی داشتم تا مجبور نشوم کل سکانس را حذف یا تغییر دهم.

بسیاری از منتقدان بر این عقیده‌اند که «خون سرد» همان سسریال «دکستر» ایرانی شده است و حتی بر برخی به کیی بودن این اثر تأکید دارند.

۹۰ درصد کسانی که «خون سرد» را کپی سریال «دکستر» می‌دانند، در زندگی‌شان اصلاً «دکستر» ندیده‌اند و گرنه کسی که این سریال را دیده باشد می‌تواند بفهمد که «خون سرد» کپی نیست. ولی اگر ما از «دکستر» کپی کرده باشیم هم نباید کپی بودن دلیلی بر انتقاد از سریال باشد؛ در طول سال چندین فیلم و سریال ساخته‌می‌شود که نمونه دقیقاً مشابهش وجود دارد و فیلم‌ها و سریال‌های بسیاری در طول سال ساخته می‌شوند که بازسازی هستند. به عنوان نمونه سریال «سرتق پول» است که در اسپانیا ساخته‌شده‌در کره جنوبی بازسازی شد، پس کپی به‌خودی‌خودضعف نیست و اتفاقاً اگر فیلمساز بتواند یک کپی قدرتمند و با کیفیت بسازد نشانه ضعف نیست. ما می‌توانیم با الهام گرفتن از سینما و تلویزیون کشورهای پیشرفته صنعت سینما و تلویزیون خود را تقویت‌دهیم. نکته مهم‌تر این است که وقتی شما در قالب ژانر حرکت

پیش از ورود به وضعیت امروز باید دو نکته مهم را در نظر داشت. نخست آنکه بخش مهمی از اهالی تئاتر در آن روزگار کارمندان دولت بودند، برای مثال اعضای اداره تئاتر تحت لوای وزارت فرهنگ و هنر بودند و اعضای کارگانه‌مایش حقوق‌گیر تلویزیون ملی و بخش مهمی از بازیگران نیز در ادارات مختلف، به سبب تحصیلات دانشگاهی، شاغل بودند. دوم آنکه امر تئاتر - نه چهره‌های حاضر در تئاتر - در سال ۵۷ به سبب فراگیر نبودن تلویزیون، سینما و شبکه‌های اجتماعی جایگاه پویاتری داشته است.

در وضعیت کنونی عموم اهالی تئاتر نقشی در دستگاه دولتی ندارند و حتی عده کثیری محل درآمدی جز اجرا، آموزش و حضور در جشنواره‌های تئاتری ندارند. به عبارتی اعتصاب و اجرا رفتن در شرایط برابری با وضعیت سال‌های دور نیست. اجرا نکردن برای بخشی از افراد به معنای از دست دادن درآمد و البته برای بخشی به معنای زیرپا نهادن تعهدات خود نسبت به یک تهیه‌کننده است. در چنین شرایطی با یک وضعیت دوگانه روبه‌رویم که از یک سو افرادی خواهان تعطیلی نمایش‌ها می‌شوند و در مقابل عده‌ای درگیر تنگنای اقتصادی، منتقدان تعطیلی هم‌چنین مدعی شده‌اند چرا فقط دعوت به تعطیلی تئاتر می‌شود و خبری از تعطیلی دیگر مشاغل نیست. کلاف پیچیده امروز نشان می‌دهد شرایط به سادگی چهار دهه پیش نیست.

یک موضوع دست کم گرفته شده جامعه مخاطب در این وضعیت است. جایی که باید دید آیا جامعه نیز با مسأله تعطیلی همراه است یا خیر. نمایشی که بیشترین جنجال را به خود دیده نمایش «برده خانه» گلاب آدینه است که امروز امکان خرید بلیت برای چهار روز آن می‌مکن شده است. طبق اطلاعات سایت تیوال نمایش برای مثال برای فروش یکشنبه ۱۵ آبان تنها موفق به فروش یک سوم بلیت‌های خود شده است که بخشی از آن هم سهم سالن و گروه است. وضعیت برای نمایش «فرزند یک خنیاگرم» اثر شکر خدا گودرزی بدتر از این است. نمایش موفق به فروش بلیت چندانی برای یک هفته پیش‌رو نشده است. نمایش «دوستان کمدی» که نسبت به دیگر نمایش‌ها واجد بازیگران شناخته شده است در روز روز باز بلیت‌فروشی با شکست در گیشه مواجه است. وضعیت در سالن‌های تئاتر شهر و سنگلج به شدت بغرنج است و شاید عجیب نباشد در چنین وضعیتی اداره کل هنر‌های نمایشی از حمایت

این روزها اجرا نکردن برای بخشی از افراد به معنای از دست دادن درآمد و البته برای بخشی به معنای زیرپا نهادن تعهدات خود نسبت به یک تهیه‌کننده است. در چنین شرایطی با یک وضعیت دوگانه روبه‌رویم که از یک سو افرادی خواهان تعطیلی نمایش‌ها می‌شوند و در مقابل عده‌ای درگیر تنگنای اقتصادی

نمایش‌هایش خبر داده است. در این میان تنها چند سالن خصوصی نیز در تهران اقدام به گشایش کرده‌اند که با بررسی تیوال می‌توان فهمید مخاطبی ندارند. با بررسی شرایط پیش‌رو به خوبی می‌توان دریافت که جدال میان اهالی تئاتر با توجه به فقدان مخاطب، یک جدال درون گروهی است. نکته قابل تأمل عدم حضور مخاطب در سالن، منهای مشکلات اقتصادی مخاطب، تغییر کارکرد تئاتر از امری اجتماعی - فرهنگی به امری سرگرم‌کننده این روزها بیش از هر زمانی خود را نشان می‌دهد. برای اثبات این حرف کافی است به فروش نمایش‌های کمدی شبانه باهمان تئاتر آزاد هم نگاهی داشته باشیم، جایی که طی یک سال گذشته حتی فروششان از فیلم‌های سینمایی سودآورتر بوده است. با بحران مخاطب روبه‌رو شده‌اند. این وضعیت زمانی تراژیک می‌شود که جدال اجرا رفتن

یا رفتن حداقل به یک رویه مثبت برای تغییر نگرش در بدنه وزارت ارشاد نشده است، پس عجیب نیست که در این شرایط ساکت‌ترین بخش ماجرا وزارت ارشاد است. به نظر می‌رسد وزارت ارشاد نیز در برابر یک وضعیت پیچیده قرار گرفته است که این مهم مستلزم نوشتاری دیگر است.

اجتماعی موجود در کشورمان را هم در قصه اصلی بگنجانیم. البته باید بگویم که در این سریال به شخص خاصی اشاره نکرده‌ایم و جریان‌ها و مسائل را دنبال کرده‌ایم و طبیعی است که شباهت‌هایی هم با افراد واقعی در بین کاراکترهای «خون سرد» به وجود بیاید اما پرداخت مستقیم به شخصی خاص را کاملاً رد می‌کنم. در بحث فساد رسانه‌ای، فیک‌نیوزها و خبرهای زرد که در جامعه به فکر مردم حجت می‌دهد باید بگویم که امروز در جامعه ما وجود دارد و ما به این جریان اشاره کرده‌ایم.

انتخاب شهرام حقیقت دوست برای نقش یک پلیس که مثبت است و نقش اصلی این سریال به حساب می‌آید به عنوان بازیگری که معمولاً نقش‌های منفی بازی کرده او را در قالب کاراکتری متفاوت نسبت به آثار قبلی‌اش قرار می‌دهد. چطور به این انتخاب رسیدید؟

شهرام حقیقت دوست در این سال‌ها بازیگر پرکاری بود، در تئاتر نقش‌های مهمی ایفا کرده و در سینما نیز حضور فعالی داشته اما متأسفانه برخی از این آثار توقیف شده‌اند یا به ارکان نرسیده‌اند. شهرام حقیقت دوست معمولاً نقش‌های منفی یا نقش‌های نزدیک به منفی بازی کرده و من به‌اساطمیان به توانایی‌های خودم در کارگردانی و توانایی‌های او در ایفای نقش، این بازیگر را انتخاب کردم و به نظر من نتیجه خوبی هم حاصل شده و او توانسته از ایفای نقش بر بیاید.

فیلم‌نت نسبت به دیگر پلتفرم‌ها، یک پلتفرم جدید است. با توجه به این مسئله استقبال از سریال رضایت‌بخش بوده یا خیر؟

اتفاقاً با سریال «خون سرد» این پلتفرم بیشتر به مخاطبان معرفی شد و امروز به بیشترین میزان مخاطب را در فیلم‌نت داشته است و با وجود اینکه شرایط جامعه در این روزها درناک است و مردم غمگین‌اند و کمتر کسی شاید میل به دیدن فیلم و سریال داشته باشد؛ همچنان میزان مخاطبان «خون سرد» بالاست.

در این سریال مسائل ملت‌بها اجتماعی روز مثل «جنش می‌تو»، «فساد رسانه‌ای»، «قاچاق اعضای بدن» و... مطرح می‌شود که برای مخاطب پشت صحنه این اتفاقات جالب است اما آنچه که روایت می‌شود چقدر مبتنی بر یک تحقیق اجتماعی دقیق است؟

اتفاقاً این مسئله همان کپی بودن سریال را

نقض می‌کند. وقتی ما درباره جامعه امروز ایران صحبت می‌کنیم، طبیعتاً جامعه ایران با جامعه آمریکا که «دکستر» ساخته‌اند، متفاوت است. ما کاملاً تلاش

کرده‌ایم در ژانر حرکت کنیم اما یک قصه کاملاً ایرانی بسازیم

و معضلات، مشکلات و تمام مسائل